

GÖSTERGE

ARAM EKİN DURAN
eduran@ekonomist.com.tr

Haziran enflasyonu bize ne anlatıyor?

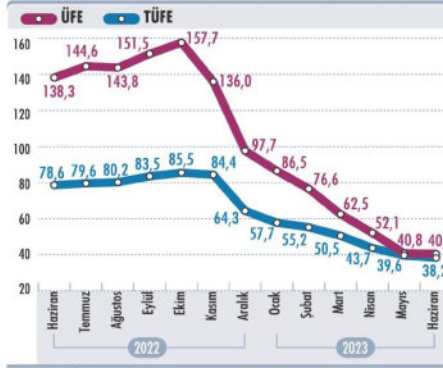
Yeni ekonomi yönetiminin göreve geldiği ilk ay olan Haziran 2023 dönemine ilişkin enflasyon verileri açıklandı. Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) açıkladığı verilere göre; tüketici fiyatları aylık bazda yüzde 3,92 artarken, yıllık enflasyon yüzde 39,59'dan yüzde 38,21'e geriledi. Üretici fiyatları (Yİ-ÜFE) ise aylık yüzde 6,50 artarken, yıllık yüzde 40,42'ye düştü. Böylelikle son 18 ayın en düşük enflasyonu kayıtlara geçmiş oldu. Piyasa beklentilerinin altında gerçekleşen enflasyon verisi TÜİK hesaplamalarına ilişkin bazı soru işaretlerini de yeniden gündeme getirmiş oldu.

TÜİK verilerine göre; TÜFE'deki değişim 2023 yılı haziran ayında bir önceki aya göre yüzde 3,92, bir önceki yılın aralık ayına göre yüzde 19,77, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 38,21 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 59,95 olarak gerçekleşti. Bir önceki yılın aynı ayına göre artışın en yüksek olduğu ana grup ise yüzde 67,22 ile lokanta ve oteller oldu. Aylık en az artış gösteren ana grup ise yüzde 14,76 ile konut oldu. Aylık bazda artışın en yüksek olduğu ana grup ise yüzde 11,13 ile alkollü içecekler ve tütün olarak gerçekleşti. Onu yüzde 7,96 ile ulaştırma ve yüzde 4,32 ile lokanta ve oteller izledi.

HAYAT PAHALILIĞI ARTACAK

28 Mayıs seçimlerinin hemen ertesinde yükselişe geçen döviz kurları, son bir ayda yaklaşık yüzde 30 arttı.

ENFLASYONDA SON 12 AYLIK GÖRÜNÜM

Kaynak: TÜİK, TCMB

TÜFE'DE ANA HARCAMA GRUPLARINA GÖRE AYLIK DEĞİŞİM

Harcama grubu	Değişim oranı (%)
Alkollü içecekler ve tütün	11,13
Ulaştırma	7,96
Lokanta ve oteller	4,32
Haberleşme	3,91
Gıda ve Alkolsüz içecekler	3,02
Konut	2,99
Ev Eşyası	2,61
Çeşitli Mal ve Hizmetler	2,57
Eğitim	2,32
Eğlence ve Kültür	2,12
Giyim ve Ayakkabı	1,45
Sağlık	1,21

Kaynak: TÜİK, Haziran 2023

Bu nedenle haziran ayı ÜFE'nin yüzde 6,5 olarak açıklanmış olması ile haziran ayında olmasa da önümüzdeki aylarda döviz kurlarının ÜFE ve TÜFE'ye olan geçişkenliğini görmek durumunda kalacağız. Yani yıl sonuna doğru enflasyonda yüzde 50 civarını görmek şaşırtıcı olmayacak ki bu da bize 2024'te de en önemli gündem maddelerimizden birinin yüksek enflasyon olacağını gösteriyor.

Bununla birlikte, TÜİK'in açıkladığı resmi enflasyon verilerinin gerçeği yansıtmadığına ilişkin eleştiriler ise her geçen gün artıyor. Bir grup akademisyen tarafından kurulan Enflasyon Araştırma Grubu (ENAG) her ay, kendi hesapladığı enflasyon oranını açıklarken, açıklanan oranlar ile TÜİK'in açıkladığı enflasyon verileri arasındaki uçurum tartışmalara neden oluyor. Haziran ayına ilişkin enflasyon verisini TÜİK'ten iki gün önce, 3 Temmuz Pazartesi günü açıklayan ENAG'ın hesaplamalarına göre,

Tüketici Fiyat Endeksi haziran ayında yüzde 8,54 arttı ve yıllık yüzde 108,58 olarak gerçekleşti. Ocak-Haziran dönemi enflasyon oranı ise yüzde 50,53 oldu.

İstanbul Ticaret Odası'nın (İTO) 1995 bazlı verilerine göre, İstanbul'da perakende fiyat hareketlerinin göstergesi olan İstanbul Ücretliler Geçinme İndeksi'ne göre ise yıllık bazda incelendiğinde, değişim oranı perakendede yüzde 55,19, toptan fiyatlarda ise yüzde 64,27 olarak gerçekleşti.

"Mevcut politikayla sorun çözülemez"

"Merkez Bankası'nın 2023 sonu ve 2024 yılı için açıkladığı hedeflerin dışında bir enflasyon patikasına girildi. Haziran ayında enflasyondaki düşüş bizi şaşırtmasın. Çünkü kurlardaki yükselişin enflasyona yansımaları çok düşük gözüküyor. Önümüzdeki aylarda kur artışının bu seviyelerde kalması veya daha yüksek seviyeleri görmesi durumunda, döviz kurundaki artışın enflasyona yaklaşık yüzde 10 ila 15 arasında bir etkisi olacak. Böylelikle yıllık enflasyon yıl sonunda yüzde 50'lere dayanacak. Döviz kurundaki problemi çözemediğimiz sürece, enflasyon sorununu da kısa vadede ya da orta vadede çözmemiz mümkün değil."

PROF. DR. EVREN BOLGÜN
BEYKÖZ ÜNİVERSİTESİ

GÖSTERGE

Dış açık altı ayda 60 milyar doları aştı

Seçim sonrasında yükselişe geçen döviz kurları, beklendiği gibi dış ticarete olumlu değil olumsuz katkı sunmaya devam ediyor. Türkiye'nin haziran ayına ilişkin dış ticaret istatistikleri Ticaret Bakanlığı ve Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) tarafından yazılı olarak açıklandı. Haziranda ihracat yüzde 10,5 azalarak 20 milyar 901 milyon dolara, ithalat yüzde 16,8 azalarak 26 milyar 297 milyon dolara geriledi. Dış ticaret açığı yüzde 14,1 azalırken, dış ticaret açığı yüzde 34,5'lik azalışla 5 milyar 396 milyon dolar oldu. İhracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 73,1'den yüzde 79,5'e çıktı.

Ocak-Haziran döneminde ise ihracat yüzde 1,8 azalarak 123 milyar 377 milyon dolara indi. İthalat aynı dönemde yüzde 4,3 artarak 184 milyar 795 milyon dolara çıktı. Böylece dış ticaret açığı ilk altı ayda yüzde 19,1 artarak 61 milyar 418 milyon dolara yükselmiş oldu.

Haziranda ihracata ilk sırayı 1 milyar 780 milyon dolar ile Almanya alırken, bunu 1 milyar 330 milyon dolarla ABD, 1 milyar 12 milyon dolarla da İngiltere takip etti. En çok ihracat yapılan 10 ülkenin toplam ihracat içindeki payı yüzde 48,2 oldu. Bu dönemde en çok ithalat yapılan ülke 3 milyar 818 milyon dolar ile Çin olurken,

SON 1 YILDA DIŞ TİCARET AÇIĞI

(Milyar \$)			
Dönem	İhracat	İthalat	Dış denge
2022			
Haziran	23,4	31,6	-8,2
Temmuz	18,6	29,2	-10,7
Ağustos	21,3	32,5	-11,2
Eylül	22,6	33,0	-10,4
Ekim	21,3	29,3	-8,0
Kasım	21,9	30,7	-8,8
Aralık	22,9	32,6	-9,7
Ocak	19,4	33,6	-14,2
Şubat	18,6	30,7	-12,1
2023			
Mart	23,6	31,9	-8,3
Nisan	19,3	28,2	-8,8
Mayıs	21,7	34,4	-12,7
Haziran	20,9	26,3	-5,4

Kaynak: Ticaret Bakanlığı

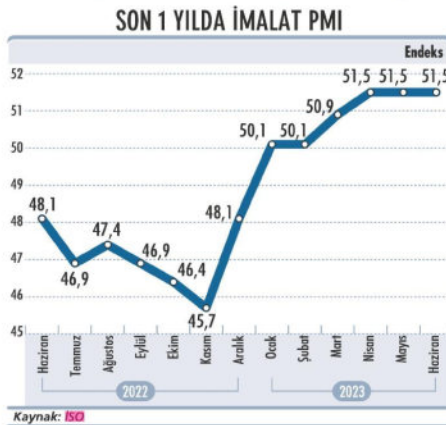
Rusya Federasyonu'ndan 2 milyar 981 milyon dolar, Almanya'dan ise 2 milyar 12 milyon dolarlık ithalat yapıldı. En çok ithalat yapılan 10 ülkenin toplam ithalat içindeki payı da yüzde 58,9 olarak hesaplandı. Haziran ayında en çok ihracatı yapılan ürün grubu yüzde 17,5 azalışla 10 milyar 501 milyon dolarla ham maddede olurken, bu ürünü yüzde 7,7 azalışla 7 milyar 472 milyon dolar olan tüketim malları ve yüzde 13'lük yükselişe 2 milyar 652 milyon dolar olan yatırım malları takip etti. En çok ithalat ise yüzde 27 azalışla 18 milyar 782 milyon dolarla ham maddede oldu. Bu ürünü sırasıyla yüzde 19,8'lik

artışla 3 milyar 832 milyon dolar olan yatırım malları ve yüzde 37,9'luk artışla 3 milyar 640 milyon dolar olan tüketim malları izledi.

Ticaret Bakanlığı'ndan yazılı olarak yapılan değerlendirmede haziran ayında ihracattaki düşüşün temel nedeninin dokuz günlük bayram tatili olduğu vurgulandı. Açıklamada şu ifadeler yer aldı: "İthalatımız son 20 ayın en düşük seviyesine gerilemiştir. İthalatımızda yaşanan azalışta takvim dışında enerji ithalatındaki düşüş etkili olmuş olup, haziranda toplam enerji ithalatı yüzde 45,3 azalarak 4,4 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir."

İmalat PMI üç aydır yatay seyrediyor

Ekonomik büyümenin öncü göstergesi olan imalat sanayi performansını gösteren İstanbul Sanayi Odası (İSO) Türkiye İmalat PMI (Satın Alma Yöneticileri Endeksi), haziranda üst üste üçüncü ay 51,5 düzeyinde gerçekleşti. Bu durum imalat sektöründeki iyileşmenin ılımlı şekilde devam ettiğini gösteriyor. Endekse bakınca, faaliyet koşullarının son altı ay boyunca istikrarlı şekilde güç kazandığını görmek mümkün. Ancak bu güçlenmenin beklenildiğinden daha yavaş gerçekleştiği de bir gerçek. Eşik değer olan 50'nin

üzerinde ölçülen tüm rakamların sektörde iyileşmeye işaret ettiği anket sonuçlarına göre, firmalar talepteki iyileşmenin yanı sıra depremden sonra devam eden toparlanmanın ve seçim döneminin ardından ekonomik aktivitedeki canlanmanın da üretim artışında etkili olduğunu belirtti. Yeni siparişler üst üste dördüncü ay artarak birlikte, hazirandaki artış ılımlı seyretti ve mevcut genişleme döneminin en düşük oranında kaydedildi. Anket katılımcıları, liradaki değer kayıplarının söz konusu yavaşlamada kısmen etkili olduğunu işaret etti.